

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

Yol Təhlükəsizliyi Tədris Paketi

EASST (EASST/ TDNŞA -Təhlükəsiz və Davamlı Nəqliyyat üçün Şərq Alyansı) Tədris Paketinə xoş gəlmisiniz! Bu paket müxtəlif rəsmi və qeyri-rəsmi tədris proqramlarında yol təhlükəsizliyi qaydalarının öyrədilməsinə kömək məqsədi ilə tərtib edilib.

Paketə daxil olan sadə, əyləncəli, öyrədici məşğələlərdən istifadə etməklə müəllimlər və valideynlər azyaşlılara yollarda təhlükələrdən uzaq qalmağa kömək edə bilirlər.

Paket uşaq və yeniyetmələrə təməl, sadə yol təhlükəsizliyi prinsiplərini yaş qruplarına uyğun olaraq öyrətmək üçün sizin ehtiyacınız olan resursları təmin edir.

Paketdəki bütün məşğələlər aşağıdakı əsas prinsiplərə əsaslanır:

- **Xəbərdar olmaq** – nəqliyyatdan və onların təhlükələrindən
- **Düzgün davranış** - yollarda
- **Təhlükəsiz seçimlər etmək** - özünüzü və başqalarını qorumaq üçün

Yol təhlükəsizliyini nə üçün öyrətmək lazımdır?

Dünyada hər gün ortalama olaraq 18 yaşa qədər 500-dən çox insan yollarda həyatını itirir. Yol qəzaları dünyanın bütün regionlarında azyaşlıların ən böyük qatilidir.

Yol təhlükəsizliyi uşaqlar və yeniyetmələr üçün həyati məsələdir. Onlara təməl, sadə yol təhlükəsizliyi qabiliyyətlərini öyrətmək heç zaman gec deyil. Hər il bütün dünya üzrə 1.2 milyon insan yollarda ölür və onlarla milyon insan xəsarət alır və ya fiziki məhdudiyətli insana çevrilir.

Xüsusilə uşaqlar əsas risk altındadırlar, çünki:

- Balaca olmaları onların yolu, sürücülərin isə onları görməsini çətinləşdirir.
- Onların təhlükəli situasiyaları müəyyənləşdirmək qabiliyyətləri və daha təhlükəsiz davranışı seçmək üçün yetkinlikləri azdır.
- Onlar fiziki olaraq daha balaca olduqlarından zərbədən daha çox xəsarət ala bilirlər.

Tərbiyəçilər həyatlarını xilas edəcək mesajları və qabiliyyətləri onlara öyrədərək uşaqları qoruya bilirlər. Azyaşlıları risklər barədə məlumatlandırmaq, təhlükəsiz qalmaları üçün strategiyalar təqdim etmək onların inkişafının əsas hissələrindən biridir.

Yol Təhlükəsizliyi uşaqları və yeniyetmələrin cəlb edilməli olduğu əsas mövzulardan biridir. Hətta ən balaca uşaq da bunun haqqında nəse bilir, çünki hamı yollardan istifadə edir və yol təhlükəsizliyi hər kəsə təsir edir.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL TƏHLÜKƏSİZLİYİ TƏDRİS PAKETİ

12-14

Yol Təhlükəsizliyi Tədris Paketi (davamı)

Tədris paketini təqdim edirik:

Bu paket yol təhlükəsizliyi mesajları və davranışları ilə tanışlıq üçün nəzərdə tutulmuş həvəsləndirici və cəlbedici məşğələlərdən ibarətdir.

Paket üç bölməyə ayrılır:

- 6 yaşa qədər uşaqlar üçün
- 6-11 yaşlılar üçün
- 12-14 yaşlılar üçün

Hər bölmənin mövzuları hədəf yaş qrupuna görə fərqlənir, lakin hamısı əsas prinsiplərimizə bağlıdır.

Tədris paketini necə istifadə etməli:

Paketin hər bir bölməsi hər bir yaş qruplarına uyğun materialları, müəllimlər və qrup rəhbərləri üçün nəzərdə tutulmuş giriş qeydləri ilə birləşdirilmiş təqdim edir.

Bu qeydlər və resurslar azyaşlılarla yol təhlükəsizliyi sessiyalarını aparmaq üçün lazımı bütün məlumatları əhatə edir.

Materiallar müəllimlərin rəhbərliyində keçiriləcək MƏŞĞƏLƏLƏR (dərs planları və çalışmalar), həmçinin sürəti çıxarılaraq uşaqlara paylanması üçün tərtib edilmiş TƏLİMAT VƏRƏQƏLƏRİ- ndən ibarətdir.

Məşğələ və vərəqələr dərslər zamanı və ya məktəbdənkənar fəaliyyətlər zamanı istifadə edilə biləcək yol təhlükəsizlik tədris proqramını formalaşdırır. Biz bir neçə həftə ərzində, hər həftə müxtəlif məşğələlərin keçirilməsini və imkan olduqca yol təhlükəsizlik mesajlarını daim vurğulamağı, möhkəmləndirməyi tövsiyyə edirik.

Məşğələlər və təlimat vərəqələri xüsusi yol təhlükəsizlik məsələlərini qabartmaq üçün fərdi olaraq da istifadə edilə bilər. Hər biri təhlükəsizlik şüurunun inkişaf etdirilməsi üçün müstəqil çalışmalardır.

Bu materialları istifadə edərkən aşağıdakı məsələləri yadda saxlayın:

Əsas Mesajlar

Hər bölmə üçün nəzərdə tutulmuş "Müəllimlər üçün qeydlər" yaş qrupu üçün əsas mesajları əhatə edir. Həmçinin çalışmaların hər biri də əsas mesaj və məqsədlərə malikdir. Bu əsas mesajları mütəmadi olaraq vurğulamağa çalışın.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

Yol Təhlükəsizliyi Tədris Paketi (davamı)

Aktiv Öyrənmə

Uşaqlar və yeniyetmələr ən yaxşı aktiv iştirak zamanı öyrənirlər. Bütün sessiyaları mümkün qədər interaktiv və praktik etməyə çalışın.

Leksikondan Anlayış

Uşaqların yol təhlükəsizliyini tam başa düşmələri və tədrisdə iştirakları üçün onlar bu sahədə istifadə edilən **müvafiq sözlər, terminologiya** ilə tanış olmalıdırlar. İstifadə etdiyiniz sözləri işlədiyiniz azyaşlıların başa düşdüyünə əmin olun. Bu azyaşlı uşaqlar üçün xüsusən vacib olsa da, bütün yaş qruplarına aiddir.

Müxtəliflik

Bu paket uşaqların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün universal yol təhlükəsizliyi mesajları və davranışlarına uyğun olaraq tərtib edilib. Buna baxmayaraq sizin qrupunuzdakı uşaqların yollar və nəqliyyatla bağlı **müxtəlif təcrübələri** ola bilər və siz məşğələlərinizi bu təcrübələrə uyğunlaşdıraraq aparmalı ola bilərsiniz. Məsələn, bəzi uşaqlar maşın olmayan ailələrdən gələ bilər və ya onlar səki olmayan küçədə yaşaya bilərlər. Bundan əlavə, mərkəzdə və ucqar ərazilərdə yaşayan uşaqlar müxtəlif problemlərlə üzləşə bilərlər və onlarla aparılan sessiyalar fərqli vurğulara köklənməyi tələb edə bilər.

Həssaslıqlar

Qrup rəhbərləri hər zaman qrupda hansısa uşağın ailə üzvləri və ya dostları ilə bağlı ciddi yol-qəza hadisələri ilə üzləşib üzləşmədiklərini yoxlamalıdır. Bu kimi hallara xüsusi həssaslıqla yanaşılmalıdır, eyni zamanda uşaqların valideynlərinə və ya qəyyumlarına uşaqları məşğələlərə hazırladırmaqları üçün öncədən xəbərdarlıq etmək daha münasib ola bilər.

Valideynləri cəlb etmək/Qəyyumları

Uşaqların öyrədilməsi ilə bərabər, yol təhlükəsizliyi tədrislərinə valideynlərin dəvəti və iştirakı da vacibdir. Uşaqlar öz valideynlərinin davranışlarından təsirlənirlər. Bu paketə həm də valideynlərə uşaqların nə öyrəndiyini və valideynlərin öyrədilənləri necə möhkəmləndirə biləcəkləri ilə bağlı onlara göndərə biləcəyiniz məktub daxildir.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

12-14 yaşlı uşaqlar – Giriş Qeydləri

Bu bölmə aşağıdakı əsas mesajları öyrədir:

Ayıq olun və hər zaman riskləri axtarın.

Yollarda riskə getməyin.

Yol təhlükəsizliyi hamı üçündür.

Ətraf (dost) təzyiqlərindən özünüzü gözləyin.

Hər zaman təhlükəsizlik kəməri taxın.

Paketin bu bölməsi, 12-14 yaş arası uşaqlara yol təhlükəsizliyi qaydalarını öyrədir. Bir çox sadə təhlükəsizlik mesajlarını artıq bildiklərindən və yol təhlükəsizliyi məsələlərinin daha azyaşlılar üçün olduğunu düşündüklərindən bu qrupu tədrisə cəlb etmək çətin ola bilər.

Halbuki, bu yaş qrupu vacib hədəf qruplarındadır. Gənc yeniyetmələr azyaşlı uşaqlara nəzərən yollarda daha müstəqildir və yollarda ölmək, ciddi xəsarət almaq riski yüksək olan qrupdurlar. Yol qəzası xəsarətləri 10-24 yaşlılar üçün ən çox ölüm səbəbidir.

Bu yaşda risklər müxtəlif səbəblərdən dəyişir. Yeniyetmələr azyaşlılara nisbətən limitləri test etməyə daha çox meyli olurlar və riskləri qiymətləndirmək qabiliyyətləri yetkinlərdən daha azdır. Bundan əlavə olaraq onlar bacarıqlarını çox böyüdürlər və yoldaşlarından təsirlənərək risk edə bilirlər.

Bu yaş qrupu ilə işləyərkən yol təhlükəsizliyinin ölümlərə və ciddi xəsarətlərə son qoymaq üçün olduğunu, məsələni ciddi qəbul etməyin vacibliyini aydın ifadə etməlisiniz.

Siz, həmçinin sessiyaların düzgün istiqamətdə qurulduğundan və tədrisin aşağıdakıları etdiyindən əmin olmalısınız:

- Yeniyetmələrin artıq nələri bildiyini müəyyənləşdirir və bu biliklər əsasında qurulur
- Müzakirələrə və iştiraka təşviq edir
- Yeniyetmələrin həyatları və şəxsi təcrübələri ilə əlaqəlidir
- Real layihələr və praktik tapşırıqları əhatə edir
- Risk etməyin, ətraf (yoldaş) təzyiqlərinin təhlükələrini və necə təhlükəsiz seçimləri etməyi müzakirə edir
- Yeniyetmələri hərəkətlərinin doğura biləcəyi nəticələr barədə düşündürür

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

12-14 yaşlı uşaqlar – Giriş Qeydləri (davamı)

Başlanğıc

Təhlükələrdən Xəbərdar Olmaq və Riskləri Başa Düşmək

Bu paketdəki ilk iki məşğələ və təlimat vərəqələri yeniyetmələri risklərə kökləmək üçün tərtib olunub. Bu çalışmalar yeniyetmələri şəxsi davranışlarını nəzərdən keçirməyə, hansı riskin qəbul edilə bilən və qəbul edilməz olduğu barədə düşünməyə çağırır.

MƏŞĞƏLƏ: Riskli Davranış – Qrup Müzakirəsi – yeniyetmələri şəxsi davranışlarına yönləndirən və risklərə baxışlarını sorğulayan çalışmadır.

MƏŞĞƏLƏ: “Nə qədər Risklidir?” - bu, mövzunu davam etdirir və yeniyetmələri risklərin səviyyəsini nəzərdən keçirməyə, müzakirəyə cəlb edir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Səfər Planı” və “Təhlükəsizliyinizi Qiymətləndirin” – hər iki iş dəftəri yeniyetmələri risk müzakirələrini gündəlik təcrübələri ilə əlaqələndirmək və öyrəndiklərini praktik olaraq tətbiq etmək üçün tərtib edilib.

Yol Təhlükəsizliyi Hamı üçündür

MƏŞĞƏLƏ: “Yol Təhlükəsizliyi Kampaniyası” – yeniyetmələrin yollarda təhlükəsizlik davranışları biliklərini istifadə etmələri və təməl yol təhlükəsizliyi mesajlarını könüllü əsaslarla möhkəmləndirmələri üçün nəzərdə tutulmuş məşğələdir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Söz Sizindir” – yeniyetmələri yol təhlükəsizliyinin vacibliyi barədə düşündürəcək müzakirələrə cəlb etmək üçün nəzərdə tutulan qrup məşğələsidir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Səbəb və Təsir” – yeniyetmələrə hərəkətlərinin nəticələrini və müxtəlif perspektivlərdən təsirlərini təhlil etməyə kömək edəcək.

Ətraf Təzyiqlərindən Qorunmaq

MƏŞĞƏLƏ: “Ətraf Təzyiqləri – Dram Məşğələsi” - Bu məşğələ dramdan istifadə etməklə ətraf (yoldaş) təzyiqləri, həmçinin bunları aradan qaldırmağa hesablanmış strategiyaları təhlil etmək üçün imkan verir.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL TƏHLÜKƏSİZLİYİ TƏDRİS PAKETİ

12-14

12-14 yaşlı uşaqlar – Giriş Qeydləri (davamı)

Hər zaman Təhlükəsizlik Kəməri Taxın

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Təhlükəsizlik kəmərləri – bu vərəqə təhlükəsizlik kəməri taxmaqla bağlı bir çox əsas rəvayətləri əhatə edir və onları sorğulayır. Mövzu ilə bağlı çox yaxşı icmal kimi istifadə oluna bilər.

Sürücü Davranışı

Növbəti iki məşğələ gənc sürücülərə uyğun mövzuları əhatə edir. Yeniyetmələrin sürücülüyü öyrənmədən öncə bu məsələlərlə bağlı məlumatlılıqlarının artırılması vacibdir.

MƏŞĞƏLƏ: “Sürücü Davranışı” - Yeniyetmələrin aralarında sərxoş və dağınıq diqqətli sürücülük, təhlükəsizlik kəməri istifadəsi və sürətaşma məsələləri də olan bir sıra problemlər barədə araşdırma və təqdimat etmələri üçün nəzərdə tutulan çalışmadır..

MƏŞĞƏLƏ: “Təhlükəsiz Sürücü Təftişi” – Sürücü davranışlarını birbaşa izləmək və qaldırılan məsələləri müzakirə etmək üçün nəzərdə tutulmuş praktiki məşğələdir.

Nəticə

MƏŞĞƏLƏ: “İltizam Kartı Hazırla” – Sonuncu məşğələ yeniyetmələrə öyrəndiklərini bir yerə toplamaq və eyni zamanda yol təhlükəsizliyinə sadıqlıq iltizamı vermək imkanı.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Riskli Davranış – Qrup Müzakirəsi

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə.

Əsas mesajlar: Təhlükələrdən xəbərdar olmaq, yollarda təhlükəsiz davranış və yeniyetmələr və gənc sürücülər üçün risklər.

Məqsəd: Yeniyetmələrin təcrübəsizliklərinin və riskli davranışlara təbii meyilliliklərinin onları yollarda xüsusi təhlükəli vəziyyətlərə saldığını anlamalarına nail olmaq.

Bu sessiya yeniyetmələrin yollarda təhlükəli davranışı və özlərini qorumaq üçün necə davranmaları ətrafında qrup müzakirəsidir.

Qrupa tədqiqatların onların təcrübəsizliklərinin təhlükələri müəyyənləşdirmək qabiliyyətlərinin daha az olmasına, gəncliklərinin xüsusilə risk etməyə meylləndirdiyinə göstərdiyini izah edin.

Yeniyetmələr yollarda ən çox risk altında olan qrupdur – yol qəzalarında ölənlərin və xəsarət alanların 30%-dən çoxu 25 yaşdan az gənclərdir. Yol qəzalarının yetirdiyi xəsarətlər 10-24 yaşlılar arasında əsas ölüm səbəbidir.

Qrupunuzdakı yeniyetmələrdən aşağıdakı siyahını nəzərdən keçirmələrini, qeyd edilən davranış və xüsusiyyətləri özlərində və ya dostlarında müşahidə edib-etmədiklərini müəyyənləşdirməyi xahiş edin. Bu davranışlar onları necə risk altına qoya bilər və təhlükəsizliklərini təmin etmək üçün hərəkətlərini necə dəyişdirə bilərlər?

- Yollarda risklər etmək – və yol təhlükəsizliyinin yalnız azyaşlı uşaqlar üçün olduğunu düşünmək.
- Həddindən artıq özünə əminlik və diqqətli olmaq lazım olduqunda.
- Yolları keçərkən mobil telefon istifadə etmək və ya qulaqcıq taxmaq.
- Yol yaxınlıqlarında dostlarla əylənmək, zarafatlaşmaq.
- Maşında təhlükəsizlik kəməri taxmamaq.
- Gecə əlvan geyimlərsiz yola çıxmaq – sürücülərin sizi görməsini çətinləşdirmək.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Nə qədər Risklidir?

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə.

Əsas mesajlar: Yollarda ayıq olmaq və təhlükəsiz davranmaq. Lazımsız risklər etməmək.

Məqsəd: Yeniyetmələrin diqqətini gündəlik olaraq üzləşdikləri risklərin səviyyəsini müəyyənləşdirmək və qəbul edilən, qəbul edilməz riskləri nəzərdən keçirməyə cəlb etmək.

Növbəti səhifədəki bəyanatları çap edin və bir neçəsini kəsin.

Yeniyetmələri kiçik qruplara bölün və hər qrupa bəyanatların bir hissəsini verin. Qrupları ssenariləri müzakirə etməyə və daşdıqları risk səviyyəsini qiymətləndirməyə çağırın. Müzakirələrdən sonra onların bəyanatları üç qrupa bölmələrini rica edin:

- Aşağı risk – Bunu edərdim.
- Riskli ola bilər – Yaxşı fikir deyil.
- Çox risklidir – Bunu heç vaxt etmə.

Kiçik qruplar kartları üç qrupa böldükdən sonra tam qrup müzakirəsi üçün qrupu yenidən bir yerdə toplayın.

Hansı kartı hansı qrupa və niyə qoyduqlarını soruşun. Cavablarını müqayisə etməyə və razılaşıb-razılaşmadıqlarını öyrənməyə dəvət edin. Əgər razılaşmasalar, onlardan səbəblərini müzakirə etməyi xahiş edin.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

Nə qədər Risklidir? (davamı)

Səkidə gəzərkən mobil telefonunuzu yoxlamaq.

Məktəbə gecikmək

Gecə tünd paltarlarla yola çıxmaq

Dostlarla avtobus dayanacağında ləngimək

Parkda futbol oynamaq

Yolu keçərkən qulaqcıqlarla musiqi dinləmək

Sürücünü sürət həddini keçməyə təşviq etmək

Evə aparılarkən maşının arxasında oynamaq.

Təhlükəsizlik kəməri taxmamaq

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Səfər Planlayıcı¹:

Eviniz və məktəbiniz arasında ildə 400 dəfə səfər edirsiniz. Bu çalışma sizə bu səfər yenidən baxmağa və onu mümkün olduğu qədər təhlükəsiz etmək yollarını nəzərdən keçirməyə kömək edəcək.

Məktəb marşrutunuzu göstərən məhəlli xəritə tapın və ya çəkin.

Aşağıdakı mərhələləri izləməklə səyahətinizi analiz edin və cədvəldən istifadə edərək təhlükə və riskləri azaltmaq üsullarını nəzərdən keçirin:

- Hər bir mərhələ üzrə təhlükələri siyahıya alın. (Sizə zərər yetirə biləcək şeylər).
- Hər bir təhlükənin riskini qiymətləndirin – yüksək, orta və ya aşağı? (Baş vermə ehtimalı nə qədərdir?)
- Özünü təhlükələrdən qorumaq üçün riskləri aradan qaldırmaq və ya azaltmaq barədə düşünün. Aşağıda nümunə cədvəl var. Bu nümunəyə baxın və daha sonra aşağıda sizin səfəriniz üçün nəzərdə tutulmuş cədvəli tamamlayın.

Səfərimin mərhələləri	Təhlükələr	Risklər	Səfərimi necə daha təhlükəsiz etmək olar?
Səkisiz cığırla əsas yola doğru yeri	Cığırla gələn minik vasitəsi tərəfindən vurulmaq	Orta/Yüksək	Cığırın üzünü nəqliyyat gələn tərəfə doğru olan kənarı ilə yerimək. Əlvan geyimlər geyinmək
Əsas yoldakı səki ilə avtobus dayanacağına doğru yeri	Maşın yolundan gələn minik vasitəsi tərəfindən vurulmaq	Orta/Aşağı	Ayıq ol. Dostların və ya telefonun diqqətini yayındırmasına imkan vermə. Qulaqcıqlar taxma.
Avtobusa min	Avtobus qəflətən dayanarsa, yıxılmaq riski	Aşağı	Oturmağa yer və ya ayaq üstə dayanırsansa, tutacaq tap.
Avtobusdan en və məktəbə doğru yolu keç.	Minik vasitəsi tərəfindən vurulmaq	Orta	Hərəkət etmək üçün avtobusun dayanmağını gözlə. Keçmək üçün yaxşı görünən yer seç. Keçmədən öncə dayan, bax və dinlə.

¹ Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Nəqliyyat Departamentinin "Düşün!" kampaniyası tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarıq. <http://think.direct.gov.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Səfər Planlayıcı (davamı)

Öz məktəbinizə səfərinizi təhlil etmək üçün bu cədvəldən istifadə edin.

Səfərimin mərhələləri	Təhlükələr	Risqlər	Səfərimi necə daha təhlükəsiz etmək olar?

Əlavə olaraq gözlənilməz nəşə baş verəcəyi halda nə edə biləcəyiniz barədə fikirləşin?

- Əgər gecikir və tələsirsinizsə?
- Əgər avtobusa və ya servise gecikdinizsə?
- Əgər dostlarınız yola yaxın yerdə ləngiyir, əylənirlərsə?

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Təhlükəsizliyinizi qiymətləndirin

Bu çalışma şəxsi təhlükəsizliyinizi və yollardakı davranışınızı qiymətləndirmənizə kömək edəcək.

Aşağıdakı cədvələ baxın və aşağıdakıları hansı sıklıqla etdiyinizi nəzərdən keçirin:

	Nadir hallarda	Mütəmadi	Həmişə
Səfəriniz üçün kifayət qədər vaxt ayırırsınız mı?			
Gecələr yola görünürlüyü yüksək geyimlərlə çıxırsınız mı?			
Yolu keçərkən qulaqcıq taxırsınız mı?			
Yol yaxınlığında mobil telefonunuzu istifadə edirsiniz mi?			
Dayanmış maşınlar arasından yolu keçirsiniz mi?			
Nəqliyyat hərəkətinə baxmadan yolu keçirsiniz mi?			
Yoldan yola qaçırsınız mı?			
Maşınla səfər zamanı təhlükəsizlik kəməri taxırsınız mı?			

Cədvəli bitirdikdən sonra cavablarınızı qrupunuzla müzakirə edin və təhlükəsizliyinizi necə artırma biləcəyinizi götür-qoy edin.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Yol Təhlükəsizliyi Kampaniyası

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: Minimum 1 - 2 saat və ya daha iddialı layihələr üçün daha uzun vaxt.

Əsas Mesajlar: Dayan, Bax və Dinlə, Uşaqlar böyüklərin əlindən tutmalıdır, Əlvən ol, Hər zaman təhlükəsizlik kəməri tax

Məqsəd: Yeniyetmələri əsas yol təhlükəsizliyi mesajları barədə düşünməyə və real həyat layihələri ilə onları möhkəmləndirməyə cəlb etmək.

Yeniyetmələrdən uşaqlar üçün yol təhlükəsizliyi kampaniyası tərtib etməyi xahiş edin. Onlarla kampaniya barədə və bunu necə təqdim edə biləcəkləri ilə bağlı danışın.

Yeniyetmələri kampaniyalarının hansı mesajlara köklənəcəyini nəzərdən keçirməyə dəvətlə başlayın. Onlar aşağıdakılardan birini seçə bilərlər:

- Dayan, Bax və Dinlə
- Böyüklərin əlindən tutmaq
- Əlvən ol
- Hər zaman təhlükəsizlik kəməri tax

Yeniyetmələr mesajlarına qərar verdikdən sonra, kampaniya materiallarını tərtib etmələri üçün fərdi və ya kiçik qruplarda işləsinlər. Onlar müxtəlif vasitələrdən istifadə edə bilərlər, məsələn:

- Plakatlar
- Oyunlar və ya hekayələr
- Bukletlər
- Video və ya sosial media (əldə olan resurslardan asılı olaraq)

Yeniyetmələrin auditoriyalarını necə cəlb edəcəklərini və əsas mesajlarını layihənin mərkəzində necə saxlayacaqlarını nəzərə aldıklarına əmin olun.

Onlara materiallarını tərtib etmək üçün xeyli vaxt verin və bacardığınız qədər çox resurslarla təmin edin.

Əgər mümkün olarsa, layihələr bitdikdən sonra çətdirilməsi üçün ibtidai məktəb və ya uşaq qrupları ilə əlaqələr qurun.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Söz Sizdədir²

Aşağıdakılar yeniyetmələrin özlərinin yol təhlükəsizliyi davranışları barədə sitatlardır.

Kiçik qruplarda onların baxışlarını müzakirə edin. Onlar düzgündürlərmi? Razılışırsınız, yoxsa razılışmırsınız? Nə üçün?

Böyükər yolların necə təhlükəli olduğunu və hər zaman təhlükəsiz nöqtədən keçməli olduğumuzu deməyə davam edirlər. Amma özləri yolu keçərkən istənilən yerdən keçirlər. Əgər onlar yol təhlükəsizliyi ilə bağlı narahat olmurlarsa, mən niyə olmalıyam?!

Dostlarım ətrafda ləngiyir və maşınların qarşısında qaçdırlar. Bunun axmaq hərəkət olduğunu fikirləşirdim, ancaq qorxmuş kimi görünmək istəmədim. Onlara qoşuldum. Bunu birçə dəfə etmişəm.

Biz yol təhlükəsizliyi ilə bağlı ibtidai sinifdə çox öyrənmişik. İndi bu vacib deyil, çünki artıq balaca uşaq deyiləm. Olmuşam, etmişəm. Dostlarımın heç biri zədələnməyib. Bu barədə narahatçılıq keçirməli olduğumu düşünmürəm.

Biz yaşadığımız yerdə təhlükəsiz olmaq qeyri-mümkündür.

² Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Nəqliyyat Departamentinin "Düşün!" kampaniyası tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarıq. <http://think.direct.gov.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

Söz Sızdadır (davamı)

Qaydaların nə olduğunu bilərəm, amma real həyatda onları hər zaman xatırlamaq olmur. Məktəbə gecikəndə, yeganə düşündüyüm vaxtında çatmaq olur. O gün yolu keçmək üçün qaçırdım və az qala velosiped sürən yaşlı adamla toqquşacaqdım. Yəqin ki, şanslıyam.

Yol təhlükəsizliyi? Yox, bu heç haqqında düşündüyüm məsələ belə deyil. Bıçaqlanmaq və güllələnmək kimi hər gün TV və radioda olan xəbər deyil. Məni elə şeylər qorxudur.

Bununla bağlı narahatçılığa əsas olduğunu düşünmürəm. Əgər bununla üzləşməlisinizsə, bu baş verəcək. Qarşısını ala biləcəyiniz bir şey deyil. Əgər yanlış yerdə və yanlış zamandasınızsa. Elə fikirləşirsiniz?

Arxa oturacaqda heç vaxt təhlükəsizlik kəməri istifadə etmirəm. Onlar çox narahatdırlar və onsuz da artıq çox böyümüşəm. Ancaq, sonra təhlükəsiz kəməri taxmadıqda baş verə biləcəklərlə bağlı reklamı izlədim və bu məni düşündürdü. İndi həmişə təhlükəsizlik kəməri taxıram. Sizcə, çox ehtiyatlıyam?

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Səbəb və Təsir³

Aşağıdakı mətn 13 yaşlı Coşqun adlı oğlanın başına gələn yol qəza hadisəsini təsvir edir. Coşqunun qəzası barədə oxuyun və aşağıdakı məlumatlardan qəzanı iştirak edən müxtəlif xarakterlərin perspektivindən dəyərləndirmək üçün istifadə edin

Coşqunun Qəzası

Bir bazarertəsi səhəri idi və 13 yaşlı Coşqun adlı oğlan məktəbə çatmaq üçün tələsirdi. O gecikirdi və dostu Sərxan artıq məktəbdə olduğuna dair mesaj almışdı. Sərxan Coşqunun məktəbə mümkün qədər tez çatmağını istəyirdi ki, dərs başlamamışdan əvvəl futbol oynaya bilsinlər.

Coşqun yolun qarşısında avtobusu gördü. O dayanacağına çatmaq üçün yola qaçdı. Arxa oturacaqda körpəsi olan gənc ananın idarə etdiyi maşın tərəfindən vuruldu.

Coşqun maşını görmədi və sürücünün dayanmaq üçün vaxtı yox idi.

Coşqun sağalmağı üçün bir neçə ay lazım gələn ayaq və baş xəsarətləri ilə xəstəxanaya aparıldı.

Bu qəzadan sonra, Coşqun istirahətdə çox vaxt keçirməli idi. Sağalmağa başlayanda boş vaxtlarının çoxunu ev tapşırıqlarını çatdırmağa sərf etməliydi. O, rüb sonu məktəb gəzintisini və dostları ilə vaxt keçirmək imkanını əldən buraxdı.

Aşağıda qəzada iştirak edən xarakterlərin şərtlərini oxuyun. Hər bir şəxsin nələr hiss edə biləcəyi, nəticələrin onların hər biri üçün necə olacağı və qəzanın həyatlarına necə təsir etdiyi ilə bağlı düşünün.

Coşqun

“Mən artıq gecikirdim. Sonra Sərxan artıq məktəbdə olduğunu və futbol oynamaq istədiyini demək üçün mesaj yazdı. Mən avtobusun yolun qarşı tərəfində dayanmağa hazırlaşdığımı gördüm və ona minmək üçün qaçdım. Bildiyim növbəti şey, xəstəxana yolunda olduğum idi. Aylarla hərəkətsiz qaldım..”

Qəza Coşquna necə təsir edə bilər? Nəzərə alın:

- Coşqunun fiziki xəsarətlərini
- Coşqunun müalicə müddətində dostları ilə edə bilmədiyi şeyləri

³ Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Nəqliyyat Departamentinin “Düşün!” kampaniyası tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarıq. <http://think.direct.gov.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Səbəb və Təsir (Davamı)

- Məktəbi buraxdığı vaxtı
- Yollardan istifadə edərkən Coşqunun özünə əminliyini
- Qəza Coşqunun gələcəkdəki davranışlarını necə dəyişə bilər?
- Coşqunun dostları ilə münasibətlərini

Sərxan

'Mən artıq məktəbdəydim və sıxılırdım. Coşqun dərsdən əvvəl futbol oynamağımız üçün tez gələcəyinə söz vermişdi. Coşqun gecikmişdi. Hadisə baş verməmişdən əvvəl mən ona tələsməsi üçün mesaj yazdım. Mən, həqiqətən oynamaq istəyirdim. Çox xoşbəxtəm ki, o ölmədi.'

Qəza Sərxana necə təsir edə bilər? Nəzərə alın:

- Sərxan Coşqunun tələsməsinə səbəb olduğuna dair özündə məsuliyyət hiss edirmi?
- Bu, Sərxanın Coşqunla dostluğunu necə dəyişə bilər?
- Coşqunun dostları Sərxan barədə nə düşündüyünü
- Sərxan gələcəkdə davranışlarını necə dəyişəcək ?

Coşqunun anası

'Coşqun məktəbə tələsərkən vurulub. Mən ona həmişə yollarda ehtiyatlı olmasını deyirəm. Maşın sürətlə hərəkət etmədiyi üçün o, çox şanslıdır. Dizini zədələyib və başına zərbə dəydiyi üçün tikiş vurulmalı oldu. Məktəbi uzun müddət buraxdı.'

Qəza Coşqunun anasına necə təsir edə bilər? Nəzərə alın:

- O qəzaya görə onu günahlandırırırmı?
- Gələcəkdə Coşquna icazə verəcəyi şeylər
- Coşqun təkbaşına yola çıxdıqda onunla necə davranacaq?
- Ona Coşqun qəzaya uğradığı zəngi gələndə və Coşqunu xəstəxanada görəndə necə hiss etdi?

Maşın Sürücüsü

'Bu dəhşət idi. Oğlan düz önümə qaçdı. Saxlaya bilmədim. Onu vurdum. Mən arxada oturan körpəm üçün mahni oxuyurdum, ola bilər ki, diqqətim azacıq dağınıq idi, ancaq səbəbin bu olduğunu düşünmürəm. Baxmayaraq ki, heç vaxt 100% əmin ola bilməzsiniz. Mən təkrar-təkrar bu barədə fikirləşirəm. Yaxşı ki, yavaş gedirdim. Əgər daha sürətli getsəydim, balaca oğlanı öldürə bilərdim'

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Səbəb və Təsir (Davamı)

Qəza sürücüyə necə təsir edə bilər? Nəzərə alın:

- O, Coşquna baş verənlərlə bağlı özünü bir qədər günahkar hiss edirmi?
- Onun sürücülükə bağlı özünəinamı
- Maşınının təmiri üçün lazım olan vaxt və xərc
- Dostlarının və ailəsinin onun və sürücülüğü barədə düşüncə biləcəkləri

Polis Məmuru

‘Mən yollarda yeniyetmələrlə bağlı bütün bunları tez-tez görəəm. Piyada kimi, velosipedlərinə, maşınlarında. Bu balaca oğlan şanslı olub. Maşın azacıq sürətli olsaydı, o yəqin ki, ölə bilərdi.’

Qəza polis məmuruna necə təsir edə bilər? Nəzərə alın:

- Yeniyetmələr haqqında yol istifadəçiləri kimi nə düşündüyünə
- O qəza üzərinə gələndə necə hiss edir?
- Coşqunun anasına qəza ilə bağlı xəbər verməli olanda necə hiss edir?
- Qəza onun öz uşaqları ilə davranışlarına necə təsir edə bilər?

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Ətraf Təzyiqi – Dram məşğələsi⁴

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət : Qrupların sayından asılı olaraq 1 saat ətrafı

Əsas Mesaj: Ətraf (yoldaş) təzyiqlərinə təslim olmayın

Məqsəd: Ətraf təzyiqlərini təhlil etmək və yeniyetmələrə bunları həllinə hesablanmış strategiyalar öyrətmək üçün dramdan istifadə etmək.

Bu məşğələ yeniyetmələrin iştirakı ilə təxminən üç-beş dəqiqəlik dram səhnələşdirilməsini əhatə edir.

Əgər sizin qrupda say çoxdursa, yeniyetmələri 5 və ya 6 qrupa bölmək istəyə bilərsiniz.

Yeniyetmələrə yol təhlükəsizliyi ilə əlaqəli ətraf (yoldaş) təzyiqlərini əhatə edən dram qurmağın lazım olduğu ilə bağlı qısa məlumat verin. Hekayə içində yeniyetmələrin qoşulmaq üçün onlara təzyiq edilən riskli və təhlükəli davranışları əhatə etməlidir.

Yeniyetmələrin hamısının ətraf təzyiqi konseptini başa düşdüklerinden əmin olun. Siz dram üzərində işləməyə başlamamışdan əvvəl onlarla nümunələri müzakirə edə bilərsiniz.

Hər bir hekayə əhatə etməlidir:

- Əsas yol təhlükəsizliyi mesajını
- Ətraf təzyiqləri həll etmək və təhlükəli davranışlarda iştirakdan necə uzaq durmaq strategiyalarını
- Ətraf təzyiqinin nəticələrini

Yeniyetmələrə hekayələrini formalaşdırmaq və tamaşalarını məşq etmək üçün 15-20 dəqiqə verin. Bu vaxt ərzində təlimçi qrupların ətrafında gəzərək onların tapşırıqları necə yerinə yetirdiyini izləməlidir.

Yeniyetmələr onlar üçün vaxt çatdıqda qısa tamaşalarını bir-birlərinə göstərmək üçün oynamağa başlayırlar.

⁴ Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Qərbi Yorkşayr Yanğın Xidməti tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarıq. www.westyorksfire.gov.uk

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

Ətraf Təzyiqləri – Dram məşğələsi (davamı)

Dramların hər birinə baxdıqdan sonra aşağıdakı məsələləri müzakirə etmək istəyə bilərsiniz:

- Problemə səbəb olan riskli davranış nə idi?
- Nə tipli ətraf təzyiği aşkar edildi?
- Dostluqlar/münasibətlər təsirləndimi?
- Şəxslərin əşyalarına hər hansı zərər toxundumu? Bu xəsərlər obrazların hər birinə necə təsir edə bilər?
- Obrazlar necə fərqli davrana bilərdilər? Onlar davranışlarını daha yaxşı nəticə üçün dəyişə bilərdilermi?

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Təhlükəsizlik kəmərləri⁵

Təhlükəsizlik kəmərləri həyatları xilas edir: Tarix boyu çox sadə təhlükəsizlik kəmərləri istifadəsi digər bütün yol təhlükəsizliyi müdaxilələrindən daha çox həyat xilas edib. Hələ də təhlükəsizlik kəməri taxmamaq üçün bəhanəniz var? Bir neçə çox istifadə edilən bəhanələr və onların nə üçün düzgün olmadığı ilə bağlı məlumatlarla tanış olun.

Sadəcə bu yaxın bölgəyə gedirəm, xeyli yavaş sürəcəm.

Bir çox qəzalar evin 4 km-liyində və 60 km/saat-dan az sürət zamanı baş verir.

Təhlükəsizlik kəmərləri narahatdır və məhdudlaşdırır.

Təhlükəsizlik kəmərləri başlanğıcda narahat ola bilər, ancaq istifadə etdikdə alışacaqsınız. Məhdudlaşdırma ilə bağlı isə, bu elə kəmərlərin işidir!

Mən arxada otururam - yalnız ön qoltuqdakı sərnişinlərin təhlükəsizlik kəmərlərinə ehtiyacları var.

Arxa oturmaqda məhdudlaşdırılmamış sərnişinlər təkəcə özləri üçün yox, ön tərəfdə oturanlar üçün də təhlükədirlər. Qəza zamanı zərbə onları önə tullaya və digər sərnişinlərə dəyə bilərlər.

Əgər qəzaya düşsəm və maşın yansa, ya da suyun altına getsə, kəməri məni tələdə saxlaya bilər.

Yanğın və su işirakı ilə qəzalar bütün qəzaların 1%-dən azdır. Bu tipli qəzalarda kəmərsiz, siz yanğın və ya su problemləri ilə üzləşməmişdən əvvəl ölmüş və xəsarət almış ola bilərsiniz. Ehtiyacınız olduqda kəmərinizi açma bilərsiniz.

Kəməri qəza zamanı yaralaya bilər.

Kəmərsiz olacağınız təqdirdə olacağından daha çox yox. Kəmərlər sizi oturmağınızda məhdudlaşdırmaq və maşının içində zədələnməkdən və ya kənara tullanmaqdan qorumaq üçündür. Qəza zamanı maşından kənara tullanan şəxslərin 75%-i ölür. Kəmərlər nadir hallarda ciddi zədələrə səbəb olur.

⁵ Bu material ilkin olaraq YORS/Yol Təhlükəsizliyi üçün Gənclər tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə minnətdarıq. www.youthforroadsafety.org

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Sürücü davranışı

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət : 1 saata qədər.

Əsas mesaj: Hər zaman təhlükəsizlik kəməri taxın. Səkan arxasında heç vaxt mobil telefonda istifadə etməyin. İçib səkan arxasına keçməyin. Sürət həddini aşmayın.

Məqsəd: Yeniyetmələrin gənc sürücülərin üzləşdiyi məsələlər barədə araşdırmaq və başa düşmələrinə nail olmaq, sürücü olmazdan əvvəl müsbət davranışlar formalaşdırmaqlarına kömək etmək.

Yeniyetmələri qruplara bölün və onlardan sürücü davranışlarına dair bir mövzunu araşdırmağı xahiş edin. Bu çalışma üçün sizə internet bağlantısı lazım olacaq. Hər qrupdan mövzu ilə bağlı iki dəqiqəlik təqdimat hazırlamağı xahiş edin. Aşağıdakı dörd mövzunu əhatə edən dörd qrupun olması ideal olardı.

- Sərxoş sürücülük– alkoqol, narkotik, yoğunluq
- Təhlükəsizlik kəmərləri
- Sürət həddini aşma
- Dağınıq diqqətlə sürmək – səkan arxasına yemək yemək, mobil telefonda istifadə etmək.

Onlar aşağıdakı nüansları nəzərə ala bilərlər:

- Ölkənizdə hazırda qüvvədə olan qanun nədir? Gücləndirilməsinə ehtiyac varmı?
- Yol qəzaları statistikas
- Yol Təhlükəsizliyi kampaniyaları – ölkənizdə və ya dünyada
- Gənclər vəziyyətə necə təsir edə bilərlər?
- Sürücülük təhsili bu istiqamətdə necə inkişaf etdirilə bilər?

Qruplar hazır olduqda hər bir qrupdan digərlərinə təqdimat etmələrini xahiş edin.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: Təhlükəsiz Sürücü Təftişi

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət : 1 saat civarı – davametdirici məşğələlər üçün əlavə vaxt

Əsas Mesajlar: Hər zaman təhlükəsizlik kəməri taxın. Sükan arxasında heç vaxt mobil telefondan istifadə etməyin.

Məqsəd: Yeniyetmələrin nəqliyyat hərəkətini birbaşa müşahidə etmələrinə, təhlükəsiz və təhlükəli sürücü davranışları barədə düşünmələrinə nail olmaq.

Bu məşğələ yeniyetmələri kiçik qruplarda yol qovşaqlarına aparmağı, 20 dəqiqə nəqliyyatın hərəkətinin müşahidəsini və təhlükəsiz sürücü davranışları barədə düşünməyi əhatə edir. Bu yeniyetmələrə sürücülüğü öyrənməmişdən əvvəl təhlükəsiz sürücülük mesajlarının öyrədilməsinin kritik olduğu qədər vacibdir.

Yeniyetmələrin təhlükəsiz dayana biləcəkləri və davamlı nəqliyyat axınının olduğu yol və ya yol qovşağı seçin.

Yola çıxmazdan əvvəl görə biləcəkləri ilə bağlı danışın və aşağıdakı təhlükəli davranışları təftiş etmələrini tövsiyə edin:

- Təhlükəsizlik kəməri taxmayan sürücülər
- Təhlükəsizlik kəməri taxmayan sənişinlər
- Mobil telefondan istifadə edən sürücülər
- Təhlükəli sürücülük, məsələn; yol kəsişmələrində dayanmamaq, səhv zolaqda maşınlar, sürət həddini aşmaq.

Bu məsələlərdən bir və ya ikisinə fokuslanmaq ən yaxşısı olardı. Qrup təftişin nəticələrini qeyd etmək üçün bir vərəqə tərtib etməlidir.

Təftişdən sonra

Qrupları nəticələri bildirmələri üçün yenidən bir yere toplayın. Onlar məlumatları təhlil etməlidirlər – məsələn; sürücülərin neçə faizi təhlükəsizlik kəmərlərini taxmışdı/taxmamışdı? Onlardan nəticələri qrafik və ya diaqramlarla təqdim etmələrini də xahiş edə bilərsiniz.

European Bank
for Reconstruction and Development

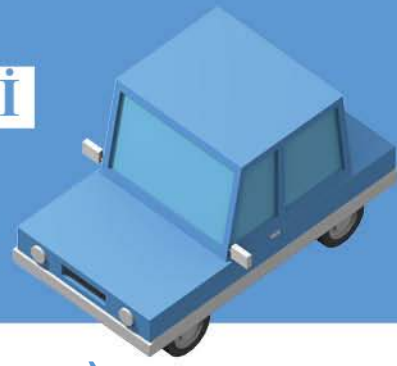

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L
T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ
T Ə D R İ S
P A K E T İ

12-14

Təhlükəsiz Sürücü Təhlili (Davamı)

Davamətirici layihə

Siz bu çalışmanı onlardan sürücüləri təhlükəsizlik kəməmindən istifadəyə, sükan arxasında olarkən mobil telefon istifadə etməməyə təşviq edən kampaniya hazırlamağı xahiş edərək davam etdirə bilərsiniz.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

12-14

MƏŞĞƏLƏ: İltizam Kartı Tərtib edin⁶

Müəllimlər üçün Qeydlər: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup lideri üçündür və yeniyetmələrə verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət : 45 dəqiqə.

Əsas Mesaj: Yeniyetmələr tərəfindən seçiləcək.

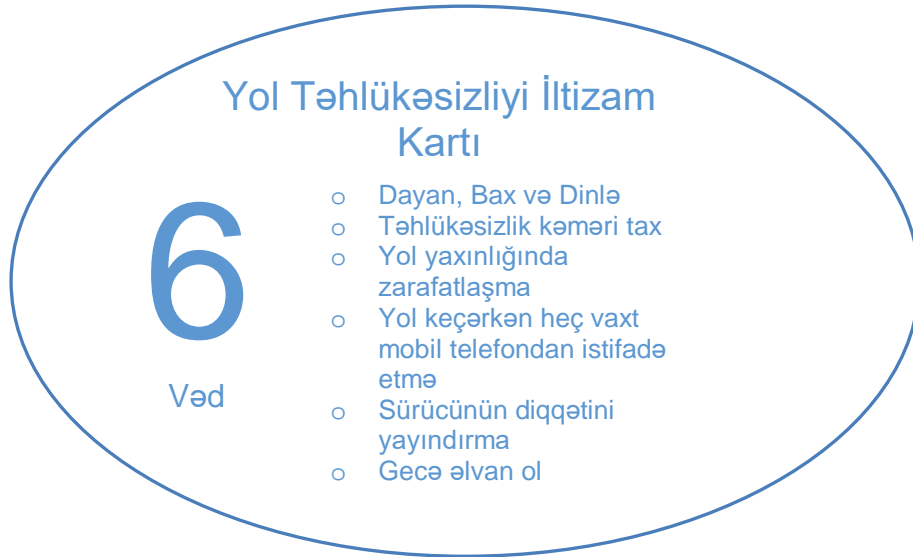
Məqsəd: Yeniyetmələrin yol təhlükəsizliyi mesajlarını nəzərə almalarına və öz davranışlarının onlara təhlükəsiz qalmaları üçün necə kömək edə biləcəyini anlamalarına nail olmaq.

Bu qrup məşğələsi yol təhlükəsizliyi iltizam kartı və ya plakatu hazırlamaq üçün nəzərdə tutulub. İdeya ondan ibarətdir ki, qrup yol təhlükəsizliyi qaydalarını müzakirə edir və onlara riayət edəcəyini vəd edir, daha sonra imzalamaq üçün iltizam kartı tərtib edir.

Qruplara öz qaydalar siyahısını və ya vədlərini müəyyənləşdirməyə imkan verin. Bu qrup müzakirələri ilə yerinə yetirilməlidir. Vədlərini 5-8 arası etmələrini tövsiyyə edərək, onları hansı məsələlərin ən vacib olduğuna dair fikirləşməyə çağırın.

Yeniyetmələr vədlərinin nə olacağına qərar verdikdən sonra imzalamaq üçün fərdi kartlar və ya hamısının bir yerdə imzalaya biləcəkləri geniş qrup plakatu tərtib etməlidirlər.

Aşağıdakı nümunə iltizam kartıdır.

⁶ Bu material ilkin olaraq YORS/Yol Təhlükəsizliyi üçün Gənclər tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə minnətdarlıq. www.youthforroadsafety.org

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION